

Департамент культури, туризму та курортів Херсонської обласної державної адміністрації
Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім.Б.А.Лавреньова

Науково-методичний відділ

На замітку методисту

Інформдайджест

Вип.12

Херсон
2018

УДК 023(477)](058)(082)

Н12

На замітку методисту : Інформдайджест / укл. Козаченко О.О.; Херсон. обл. б-ка для юнацтва ім. Б.А.Лавреньова. – Херсон : [Б.в.], 2018. – Вип.12. – 26 с.

Черговий випуск інформдайджесту «На замітку методисту» присвячений актуальним питанням змін у діяльності бібліотек у сучасному суспільстві; пошуку нових місій, що дозволять книгозбірням здобути центральне місце в громаді. Вміщені також рекомендації щодо передбачених законодавством шляхів збереження бібліотек в умовах децентралізації, поради для бібліотек стосовно трендів у соціальних мережах.

Інформдайджест адресований всім бібліотечним фахівцям, які опікуються питаннями трансформації та створення нової візії бібліотек.

Електронна версія інформдайджесту «На замітку методисту» розміщена на сайті ХОБЮ ім. Б.А.Лавреньова.

Укладач О.О.Козаченко

Редактор С.Д.Коваль

Відповідальний за випуск Т.Ф.Ігнатова

Зміни в суспільстві змушують бібліотеки трансформуватися, змінюватися, шукати нові ідеї, створювати нові послуги, щоб відповідати вимогам громади, якій вони належать. Хтось під час цих перетворень стає центром громади: інформаційним, освітнім, розважальним, а той, хто не зрозумів потреб громади та сучасних тенденцій розвитку, може залишитися «за бортом» суспільного життя, стане не потрібним і через деякий час зовсім зникне.

БібліоHUB, інформаційно-ресурсний центр, Urban-бібліотека, коворкінг-центр, медіатека – це все приклади українських бібліотек, які вже трансформувались чи планують це зробити найближчим часом. Вони змінились - від назви до змісту роботи, від дизайну - до розуміння того, що потрібно сучасним користувачам. Бібліотека як архів? Чи бібліотека як простір для розвитку? А може як творча майстерня?

Бібліотекарі повинні стати менеджерами своїх установ, аналізувати та знаходити той напрям, ту нішу, яка потрібна громаді, яка буде користуватися попитом і зможе привернути увагу суспільства, влади, громадських організацій.

Нова візія бібліотеки – це ідея, конструкція образу бажаного майбутнього установи; уявна картина цілі, яку організація хоче досягти в нетривалий термін.

Щоб створити візію потрібно відповісти на питання: «Якими ми хочемо бути через 5-10 років? Чого ми прагнемо?»

Як наразі змінюються бібліотеки в сучасних умовах, якими можуть бути - розглянемо та спробуємо уявити: яка вона нова візія сучасної бібліотеки?

Ольга Козаченко,
головний методист науково-методичного відділу

Ярослава Сошинська, виконавчий директор Української бібліотечної асоціації, доцент Національного технічного університету України «КПІ»:

Бібліотечна справа в Україні зараз потребує якісних змін, а не косметичної модернізації. Ми в УБА вважаємо, що в основу трансформації галузі мають бути покладені зміни у професійній свідомості та у менеджменті на всіх рівнях. При цьому головним ресурсом ми вбачаємо активного професіонала, який творчо і повноцінно використовує всі можливості (і посадові, і громадські) заради реалізації потенціалу бібліотек як соціальних інституцій.

Ірина Шевченко, президент Української бібліотечної асоціації, фахівець у галузі безперервної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник культури України:

Кожна людина має творити ту бібліотеку, яку хоче.

Тамара Вилегжаніна, генеральний директор Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, заслужений працівник культури України:

Питання щодо майбутнього публічних бібліотек обговорюються представниками влади і громадськості, бібліотекарями і користувачами. Однак їх розв'язання залежить від того, наскільки бібліотеки зможуть адаптуватися до тенденцій розвитку сучасного соціуму. Від трансформації діяльності публічних бібліотек залежить не тільки їх майбутнє, а й доля галузі культури в цілому.

Місце бібліотек у сучасному світі

Бібліотеки, що існують протягом тисячоліть, є тим унікальним середовищем, де людина збагачується інтелектуально та емоційно завдяки доступу до великого обсягу інформації, до надбань науки і культури. Сьогодні ці храми знань зазнали суттєвих трансформацій, змінивши традиційні уявлення суспільства про себе як про заклади, в котрих панують лише книжки і сувора тиша. В умовах сучасного інформаційного середовища – надзвичайно розмаїтого та здебільшого цифрового – книгозбірні віддають перевагу новим формам роботи та шукають інші сенси власного буття.

Потреба у зміцненні позицій на ринку інформаційних послуг фактично спонукає бібліотеки «перевинаходити» себе. На практиці це означає: у світі, котрий стрімко змінюється, ці заклади як сучасні полікультурні об'єкти некомерційного характеру мусять виходити за межі звичних форм роботи й перетворюватися на модерні громадсько-публічні центри з різноманітними функціями.

Звернімо увагу на зарубіжний досвід. Фундаментом для створення якісно нових бібліотечних послуг, що ефективно застосовуються в сучасній світовій та вітчизняній бібліотечній практиках, є Інтернет як платформа, за допомогою якої людство працює, навчається, спілкується та відпочиває. Так, ефективне використання можливостей Мережі - це основа успішної діяльності, наприклад, бібліотек Естонії.

Однією з найбільш інноваційних публічних бібліотек країни є **Талліннська центральна бібліотека**. В ній створено розвинену систему користування електронними книжками, що дає змогу кожному користувачеві відвідати сайт бібліотеки, її філій та скористатися віртуальним кабінетом електронних книг естонською мовою з дотриманням авторського права. За впровадження цього сервісу Талліннська центральна бібліотека в 2014 р. отримала престижну нагороду міжнародного конкурсу «Творче використання ІКТ в публічних бібліотеках», організованого Програмою інновацій у публічних бібліотеках PLIP-EIFL. Варто додати, що ця послуга має величезний попит серед користувачів.

У публічній бібліотеці м. Амстердама (Нідерланди) створено комфортні умови для роботи і навчання, адже до послуг користувачів - понад 1,5 млн. книг, журналів, DVD, CD, які можна взяти із собою або ознайомитися з ними на місці; поверх з дитячою літературою, комп'ютерами та розвивальними програмами; книги для незрячих й аудіокниги; робочі місця з безкоштовним доступом до Wi-Fi та розетками для ноутбуків, а також театр, величезний паркінг для велосипедів і багато іншого. Бібліотека Амстердама є культурним та освітнім центром, показовим вектором, в якому напрямку варто рухатись усім сучасним бібліотекам.

«Чи знаєте ви, що бібліотека завжди відчинена?» — з таким запитанням звертається до користувачів адміністрація офіційного сайту Стокгольмської міської бібліотеки. Це означає, що в будь-який час, навіть уночі, за допомогою комп'ютера чи мобільного телефону можна відвідати бібліотеку в режимі онлайн і отримати

доступ до книг і газет, фільмів і музики або ж дізнатися про ресурси інших бібліотек столиці Швеції.

На думку директора бібліотеки Університету Південної Кароліни (США) та автора книги-атласу «Нове бібліотекознавство» Р. Девіда Ленкеса, головна ідея полягає в тому, що книгозбірні, отримуючи доступ до нових технологій, повинні стати відкритим простором для спілкування та поширення актуальних знань про них у своїх громадах. Звісно, основним скарбом бібліотек були і залишаються книги, але доступ до інновацій - це додаткове джерело позитивного впливу бібліотек на суспільство.

У світі й надалі дуже популярним є термін «третє місце». Це територія творчих людей, креативних ідей, де можна влаштувати якийсь захід, зайнятися творчістю, попрацювати, провести презентацію чи ділову зустріч, пограти з друзями в пінг-понг чи просто посидіти одному або ж у доброму товаристві, попиту кави, прослухати цікаву лекцію, обмінятися книжками, дізнатися більше про нові інформаційні технології. Виступати в такій ролі цілком спроможні й бібліотеки. Одним із важливих чинників позитивних змін у публічних бібліотеках України є дотримання задекларованих на державному рівні кроків. Саме тим установам, що є відкритими до змін та змогли налагодити продуктивний діалог з представниками влади та партнерами, вдається створювати актуальні інформаційні ресурси, облаштовувати приміщення, викликати інтерес у користувачів. Бібліотеки мають великий потенціал і здатні (за бажання та докладання значних спільних зусиль бібліотечної спільноти, громади, представників влади, партнерів) бути тим третім місцем, куди людина поспішатиме після роботи, аби зустрітися з однодумцями, де їй буде цікаво і комфортно.

Т.Шлепакова,
головний бібліограф
Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого

**Арцизька районна бібліотека:
культурний та освітній центр громади**

Зміни у нашій бібліотеці почались з того, що ми взяли участь у проекті «Вільна освіта», метою якого було створення центрів самоосвіти. Ми виділили приміщення, яке нам облаштували, перетворивши на навчальний простір, - і тепер тут проходять тренінги, семінари з програмування, курси вивчення іноземної мови тощо.

Справа у тому, що підліткам у нашому місті майже немає чим зайнятись. Крім того, є велика кількість незайнятого населення – скажімо, молодих мам, які не можуть себе реалізувати. Тому ми вирішили створити окремий арт-простір у приміщенні старої котельні. Ідея полягала у тому, щоб організувати там галерею і проводити творчі майстер-класи. Ми бачимо, що людям це потрібно, що вони хочуть займатись творчістю.

А почати ми вирішили з гончарного мистецтва. Це ремесло колись було дуже розповсюдженим у нашій місцевості, а зараз майже забуте. Його відродження дало б молоді змогу виготовляти вироби, продавати їх – і одночасно популяризувати регіон. Ми плануємо створити інтернет-платформу, яка б допомагала людям у цьому. Вже знайшли викладача з гончарства, який буде вчити усіх бажаючих – а їх наразі дуже багато. У тому числі – діти-інваліди, яким робота із глиною допоможе у розвитку моторики.

Туризм у нашому місті не дуже розвинутий, адже дивитись особливо нема на що. А бібліотека займає дуже вигідну позицію – у самому центрі. Тобто ми можемо активно впливати на імідж міста.

Місія бібліотеки, яку ми сформулювали під час навчання, звучить так: дати молоді можливість отримувати переваги мегаполісу, живучи у маленькому місті. Ми хочемо робити це, поєднуючи два напрями – освіту та творчість. Сама бібліотека має стати (і вже стає) результатом синергії навчального та арт-просторів. Свою візію ми сформулювали наступним чином: надавати якісні ресурси та створювати нові можливості кожному члену громади для інтелектуальної та творчої реалізації і самоосвіти.

Спочатку ми думали, що нашими клієнтами є креативні бібліотекарі, які самі створюють імідж бібліотеки, та адміністрація району. Та згодом розширили клієнтський ряд. Також нашими клієнтами є пенсіонери, яких багато і які могли б ініціювати «сарафанне радіо»; спонсори, для яких ми можемо проводити тренінги та інші події; творчі люди, яким ми надаємо простір для самореалізації та які стають волонтерами для нас. Та зрештою нашим головним клієнтом є молодь.

З кожним із цих типів клієнтів у нас є стратегія взаємодії. Скажімо, для молоді ми проводимо онлайн-зустрічі по Skype зі спікерами, які не можуть до нас приїхати, інтелектуальні та тематичні вечірки, зустрічі з поетами (не тільки місцевими, але й з Запоріжжя, Одеси, Києва). Для підприємств – події, що стосуються права. Для спонсорів-депутатів – тренінг з місцевого самоврядування та децентралізації. Для шкіл – семінари з медіаграмотності, англійської мови.

Для творчої інтелігенції ми започаткували проект «Вернісаж бібліотеки»: створили художню галерею і регулярно проводимо там зустрічі, презентуємо художників, даємо їм можливість просувати себе і навіть продавати полотна. До нас вже приїжджали з одеської галереї і відбирали картини для себе. Кожні два місяці розпочинається нова персональна виставка, і бажаючих взяти участь – дуже багато. Зараз у нас – виставка дитячого малюнка. Також перед бібліотекою є

вільний майданчик – там ми плануємо проводити літні кінопокази, пленери для художників.

Для молоді у нас є клуб з програмування, кіноклуб. Організували клуб журналістів, і діти вже брали інтерв'ю у голови адміністрації міста. Нещодавно ми проводили проект Design For Change: діти зустрілись із волонтерами, визначили проблеми, які їх хвилюють, а потім обрали з них одну - немає спортивного майданчика. Протягом місяця вони самі провели суботник в центрі міста, а потім дводенний фестиваль зі змаганням музикантів, дитячою та арт-зоною, фудкортом, кіно-показом під відкритим небом, майстер-класами, одночасно навчаючись комунікаціям та піару. І у результаті зібрали 9 тис. грн. для вирішення проблеми.

Ми відслідковуємо, скільки людей відвідало бібліотеку і конкретні події. Скажімо, проект «Вернісаж» відвідало 600 людей. Проте найголовніший для нас показник ефективності – щоб до нас приходила молодь. Все, що ми робимо, спрямовано на те, щоб створити цікавий, інтерактивний і комфортний простір. І ми вже бачимо ефект.

Молоді батьки приходять і запитують, наприклад, коли почнуться курси польської мови. А діти не просто ходять до нас, але й самі ініціюють проекти – скажімо, благодійну акцію до Дня Святого Миколая – і звертаються до нас по допомогу. Це те, чого ми й намагались досягти, - стати для людей джерелом інформації, вчити їх тому, чого їм не вистачає.

Галина Гуцан,
директор бібліотеки міста Арциз

Публічна бібліотека в структурі центру культури і дозвілля

Протягом останнього року спостерігається активізація створення органами місцевого самоврядування комплексних закладів культури, що об'єднують клубні формування та бібліотеки. Такі заклади можуть мати різні найменування: центр культури і дозвілля, центр дозвілля, народний дім/будинок тощо (далі – центр культури і дозвілля, ЦКД).

Спричинили цей процес кілька чинників, зокрема:

- необхідність зменшення фінансового навантаження на бюджет громади у зв'язку зі скасуванням субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку культури;
- збільшення внаслідок реформи децентралізації можливостей для здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень;
- рекомендації центральних органів виконавчої влади, зокрема Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і Міністерства культури України, а також експертів національного проекту «Децентралізація» щодо комплексного підходу до планування та розвитку громад у сферах освіти, культури та спорту.

Органи місцевого самоврядування наділені повноваженнями створювати, ліквідовувати, реорганізовувати та перепрофільовувати підприємства, установи та організації комунальної власності відповідної територіальної громади (п. 30 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Тобто вони мають право створювати центри культури і дозвілля. Однак у цьому процесі часто порушується як трудове законодавство, так і законодавство про бібліотеки і бібліотечну справу.

Метою цієї статті є акцентування уваги посадових осіб місцевого самоврядування та бібліотечних працівників на дотриманні прав громадян на бібліотечне обслуговування при створенні та функціонуванні центрів культури і дозвілля.

Орган місцевого самоврядування може прийняти рішення про утворення ЦКД, реорганізувавши шляхом злиття всі клубні та бібліотечні заклади, що перебувають у комунальній власності відповідної громади.

Керуючись чинним законодавством, можна виділити етапи реорганізації бібліотек та клубів:

1. Підготовчий етап. На цьому етапі потрібно проаналізувати діяльність закладів культури відповідної території, обґрунтувати необхідність реорганізації, довести, що в її результаті буде досягнуто позитивного ефекту (зміцниться матеріально-технічна база, покращиться рівень обслуговування населення тощо).

2. Прийняття сесією відповідної ради рішення про реорганізацію закладів культури шляхом злиття, про порядок та строк заявлення кредитором своїх вимог; створення Комісії з реорганізації (злиття).

3. Погодження реорганізації бібліотек з Міністерством культури України, оскільки відповідно до ст. 15 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» доцільність реорганізації та ліквідації бібліотек, які є в державній та комунальній власності, визначається відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

Також з Міністерством культури України необхідно погоджувати виключення

бібліотек і клубів, що реорганізуються, з базової мережі закладів культури (ст. 22 Закону України «Про культуру»).

4. Безпосереднє проведення реорганізації. Цей етап розпочинається лише після отримання погодження Міністерства культури України. В іншому разі реорганізація є незаконною та може бути оскаржена.

Процедура реорганізації регламентована Цивільним кодексом та Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань».

Безпосередньо реорганізацію закладів культури здійснює Комісія з реорганізації (злиття). З моменту призначення комісії до неї переходять повноваження щодо управління цими закладами.

Комісія:

- забезпечує подання державному реєстратору всіх необхідних документів для проведення державної реєстрації реорганізації (у разі, якщо заклади, що реорганізуються, мають статус юридичної особи);

- вживає всіх можливих заходів щодо виявлення кредиторів, а також письмово сповіщає їх про реорганізацію;

- після закінчення строку для пред'явлення вимог кредиторів складає проміжний баланс, який містить відомості про оцінку наявного майна закладів, перелік пред'явлених кредиторами вимог, а також про результати їх розгляду (в т. ч. щодо виплати заробітної плати, сплати податків, зборів тощо);

- після завершення розрахунків із кредиторами складає передавальний акт в обсязі, визначеному для річної фінансової звітності, відповідно до ч. 6 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

- не пізніше ніж за два місяці до завершення реорганізації письмово попереджає всіх працівників про можливе вивільнення та одночасно пропонує їм іншу роботу (в разі наявності) за відповідною професією чи спеціальністю;

- здійснює заходи щодо зняття закладів із обліку в податкових органах, фондах соціального страхування, закриття рахунків в органах Державної казначейської служби України тощо;

- визначає місце подальшого зберігання архівних документів;

- здійснює інші заходи, передбачені законодавством.

Для оптимальної організації роботи ЦКД йому бажано надати статус юридичної особи. Статут центру може бути затверджений відповідним органом місцевого самоврядування як одночасно з рішенням про реорганізацію закладів культури, так і пізніше.

Важливо у структурі ЦКД зберегти бібліотеку як структурний підрозділ. Необхідно враховувати, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» бібліотека - це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки. Тобто в разі, якщо у структурі ЦКД бібліотеку не буде виділено, її не можна враховувати як одиницю при складанні статистичної звітності за формами 6-нк, 80-а-рвк та в системі ЕСМАР.

Місце знаходження ЦКД визначається за місцезнаходженням його керівних органів (директора). При цьому в інших населених пунктах громади можуть бути створені відокремлені структурні підрозділи ЦКД - філії. Необхідно враховувати, що інформація про філії має бути зазначена у Статуті ЦКД, оскільки вони також підлягають державній реєстрації. Філії діють на підставі положень, які затверджує директор ЦКД. У разі, якщо філії надають лише бібліотечні послуги, в їх

найменуванні обов'язково необхідно зазначати слово «бібліотека» (наприклад: бібліотека-філія; філія ЦКД «Бібліотека № 1» або замість номера філії вказується назва населеного пункту, де вона розміщується, та ін.).

Важливо забезпечити дотримання трудових прав бібліотечних працівників ЦКД. Звертаємо увагу на те, що відповідно до Порядку виплати доплати за вислугу років працівникам державних і комунальних бібліотек, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.2005 № 84, доплата за вислугу років, допомога для вирішення соціально-побутових питань може бути виплачена бібліотекарям за умови, якщо вони працюють у бібліотеках (організаціях або структурних підрозділах організацій). Це ж стосується і встановлення надбавки за особливі умови роботи (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2009 № 1073 «Про підвищення заробітної плати працівникам бібліотек»).

У разі, якщо у структурі ЦКД будуть передбачені лише посади бібліотекарів без виділення бібліотечного структурного підрозділу, йтиметься про дискримінацію, оскільки, на відміну від бібліотекарів, клубні працівники ЦКД матимуть як доплату за вислугу років, так і матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань (постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1026 «Питання виплати працівникам державних і комунальних клубних закладів, парків культури та відпочинку, центрів (будинків) народної творчості, центрів культури та дозвілля, інших культурно-освітніх центрів доплати за вислугу років, допомоги для оздоровлення та матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань»).

Таким чином, законодавство не забороняє органам місцевого самоврядування забезпечувати надання бібліотечних послуг населенню через центри культури і дозвілля.

Н. Розколупа,
*заступник генерального директора Національної бібліотеки України
імені Ярослава Мудрого, заслужений працівник культури України*

Районні бібліотеки і реформа децентралізації

Реформа децентралізації, котра охоплює дедалі більше громад, кардинально впливає на мережу публічних бібліотек. З огляду на це одним із особливо актуальних питань є перспективи подальшого функціонування районних бібліотек, адже вже непоодинокими стали випадки передачі їх до комунальної власності об'єднаних територіальних громад (ОТГ) із втратою статусу та функцій.

Такі дії органів місцевого самоврядування негативно впливають на діяльність публічних бібліотек району, адже саме районні бібліотеки здійснюють процеси оброблення та каталогізування фондів, координують роботу бібліотек відповідного району, надають їм методичну допомогу, збирають та узагальнюють статистичні дані щодо діяльності цих закладів, дбають про професійний розвиток бібліотечарів. Саме в районних бібліотеках зосереджено найдосвідченіші кадри.

Збереження потенціалу районних бібліотек дасть змогу ефективно організувати бібліотечне обслуговування в ОТГ.

Пропонуємо кілька варіантів розв'язання цього питання.

I. У разі об'єднання всіх територіальних громад одного району в одну ОТГ районна бібліотека, відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», переходить у комунальну власність об'єднаної громади. При цьому відповідно до частини третьої статті 22 Закону України «Про культуру» виключення районної бібліотеки з базової мережі закладів культури районного рівня можливе лише за погодженням із Міністерством культури України.

Оскільки в цьому випадку всі публічні бібліотеки району матимуть одного власника, доцільно на їх базі створити публічну бібліотеку ОТГ із філіями. За публічною бібліотекою ОТГ збережуться всі функції районної бібліотеки.

II. Складнішим є випадок, коли не всі, а лише кілька громад району об'єднуються в ОТГ із адміністративним центром у райцентрі. Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» ОТГ є правонаступником усього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою ОТГ.

Оскільки районна бібліотека перебуває в спільній комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст району, задовольняє потреби жителів усіх громад району, вона не набуває статусу комунальної власності ОТГ.

Однак насправді вже фіксуються непоодинокі факти передачі районних бібліотек до комунальної власності одній з ОТГ району. Обґрунтовуються такі рішення відсутністю коштів у районних бюджетах.

При цьому погодження Міністерства культури України, відповідно до статті 15 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», не потрібно, якщо не відбувається реорганізація чи ліквідація бібліотеки. Але оскільки районна бібліотека виключається із базової мережі закладів культури районного рівня, то таке виключення, відповідно до частини третьої статті 22 Закону України «Про культуру», як уже зазначалося, може відбуватися лише за погодженням із Міністерством культури України.

Алгоритм передачі районної бібліотеки до комунальної власності однієї з ОТГ району має бути таким:

1. Орган місцевого самоврядування ОТГ (міська, селищна, сільська рада) звертається до районної ради з пропозицією передати до комунальної власності ОТГ району бібліотеку - об'єкт спільної комунальної власності територіальних громад сіл, селищ, міст району.

При цьому необхідно враховувати, що відповідно до абзацу третього пункту 10 перехідних та прикінцевих положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» районні ради за пропозиціями сільських, селищних, міських рад повинні приймати рішення про передачу до комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів спільної власності територіальних громад, які розташовані на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад (у нашому випадку - це філії ЦБС). Тобто районна рада не зобов'язана передавати районну бібліотеку до комунальної власності якоїсь однієї ОТГ. Але якщо виникла така необхідність через відсутність бюджетних ресурсів, то, на нашу думку, районна рада може це зробити, погодивши своє рішення з органами місцевого самоврядування інших громад району, потреби жителів яких задовольняє районна бібліотека.

2. Районна рада приймає позитивне рішення щодо передачі районної бібліотеки до комунальної власності однієї з ОТГ району.

3. Районна рада звертається до Міністерства культури України за отриманням погодження відповідно до частини третьої статті 22 Закону України «Про культуру».

4. Після отримання погодження Міністерства культури України відбувається процедура передачі районної бібліотеки до комунальної власності однієї з ОТГ району.

Орган місцевого самоврядування ОТГ (міська, селищна чи сільська рада) на базі переданих йому бібліотек (районна та публічні бібліотеки, які були в комунальній власності громад, що об'єдналися в ОТГ) утворює публічну бібліотеку ОТГ. Утім, якщо прийнято рішення про ліквідацію чи реорганізацію (у цьому випадку можливі такі форми реорганізації, як злиття, приєднання) якоїсь із цих бібліотек, орган місцевого самоврядування ОТГ повинен погодити зазначене рішення з Міністерством культури відповідно до статті 15 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу».

Орган місцевого самоврядування ОТГ та інші сільські, селищні, міські ради району, відповідно до статті 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», укладають між собою договір про спільне фінансування (утримання) публічної бібліотеки ОТГ у частині здійснення нею окремих функцій, які поширюються на всі публічні бібліотеки району (оброблення та каталогізування фондів, методичне забезпечення, збирання та оброблення статистичних звітів тощо).

Примірну форму такого договору затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.08.2014 № 233. Органи місцевого самоврядування, котрі укладають цей договір, узгоджують функції публічної бібліотеки ОТГ, що поширюються на всі публічні бібліотеки району, та розмір коштів, які спрямовує кожна сільська, селищна, міська рада району на забезпечення виконання публічною бібліотекою ОТГ цих функцій.

III. Відомі також випадки, коли територія району повністю покривається ОТГ (один район - кілька ОТГ). Тоді районну бібліотеку передають до комунальної власності лише однієї ОТГ.

У цьому разі для забезпечення належного рівня бібліотечного обслуговування населення всіх громад району можна рекомендувати такі варіанти організації бібліотечної мережі:

1. У першій ОТГ, до комунальної власності якої передали районну бібліотеку, та в інших ОТГ району на базі всіх публічних бібліотек відповідної комунальної власності утворюються публічні бібліотеки ОТГ за алгоритмом, описаним вище. Далі органи місцевого самоврядування всіх ОТГ району, відповідно до статті 4

Закону України «Про співробітництво територіальних громад», укладають із першою ОТГ договір про спільне фінансування (утримання) публічної бібліотеки першої ОТГ у частині здійснення нею окремих функцій, які поширюються на всі публічні бібліотеки району.

Тобто публічна бібліотека першої ОТГ буде для бібліотек усіх ОТГ району виконувати функції оброблення і каталогізування фондів, методичного забезпечення, збирання та оброблення статистичних звітів тощо.

2. Існує й інша можливість зберегти потенціал районної бібліотеки: органи місцевого самоврядування ОТГ району, відповідно до статті 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», створюють спільний комунальний заклад — публічну бібліотеку (на базі публічних бібліотек усіх ОТГ району).

У цьому разі збережеться координація між усіма публічними бібліотеками району, буде досягнуто найоптимальнішого використання матеріальних та кадрових ресурсів.

Примірну форму договору про співробітництво територіальних громад у формі утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.08.2014 № 233.

Нормативно-правові акти, що регулюють зазначене питання

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII. – Текст, дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 09.10.2017).

2. Про культуру [Електронний ресурс] : Закон України від 14 груд. 2010 р. № 2778-VI. – Текст, дані. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 09.10.2017).

3. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. – Текст, дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.10.2017).

4. Про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VI. – Текст, дані. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 09.10.2017).

5. Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] : наказ М-ва регіонал. розвитку, буд-ва та житлово-комунал. госп-ва України від 27.08.2014 № 233. – Текст, дані. – Режим доступу: <http://radrda.gov.ua/wp-content/uploads/233.pdf> (дата звернення: 09.10.2017).

Н. Розколупа,
*заступник генерального директора
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого,
заслужений працівник культури України*

Тренди для бібліотек у соціальних мережах

Бібліотеки вже увійшли в соціальні мережі надовго і міцно. Тому сьогодні бібліотекарі переймаються, яким чином зробити свою присутність більш динамічною та продуктивною, яким чином надати бібліотечним сторінкам та спільнотам додаткового поштовху у просуванні власного контенту, як реально збільшити трафік та звернути увагу на бренд бібліотеки через соціальні платформи.

Пропонуємо бібліотекарям ознайомитись з окремими трендами соціального маркетингу, що допоможуть їм просувати бібліотечні послуги та сервіси завдяки використанню можливостей інтернет-технологій та соціальних мереж.

Тригери, або гачки

Насамперед, активно використовуємо тригери, що реально збільшують конверсію сторінки. Тригери - це свого роду гачки для людської психіки. Включивши тригер до свого посту, ми запускаємо в мозок читачів особливі імпульси, які змушують людину діяти певним чином. У інтернет-маркетингу цим можливо скористатися, щоб ненав'язливо підвести потенційних користувачів до усвідомлення того, що саме оцей бібліотечний сервіс саме цієї бібліотеки їм потрібний.

Маркетолог Акшай Нанаваті виокремив низку тригерів, які також легко укладаються у систему координат і бібліотечного маркетингу. Отже, серед основних такі:

Перший гачок-тригер - це **новизна** (у нашому випадку - новий, додатковий чи оновлений сервіс, послуга з, може, й невеликою, але новацією);

Другий тригер, дуже важливий - у тексті поста не забуваймо **обґрунтувати**: чому? (заклик до використання можливостей бібліотеки за схемою: текст - чому? - перспективи);

Завжди працює тригер **сторітеллінг** (розповідаємо якусь історію за схемою: емоції - рух - звук - візуалізація);

Психологічним є четвертий гачок - максимальне **спрощення тексту поста** (для найменшого зусилля сприймання повідомлення), використовуємо в тексті такі слова, як *легко, швидко, просто, крок за кроком*, щоб відобразити повну суть перспектив співпраці;

П'ятий тригер - не забуваймо **пробудити цікавість користувачів**; цей тригер використовуємо задля пробудження бажання відкривати розсилки, посилення тощо;

Цікавим та дієвим є шостий гачок - за допомогою тригера **передчуття володіння чимось** створюємо анонс нової послуги;

Тригер, що використовує **вплив соціуму на думку** (відгуки, рекомендації, акції). Цей гачок працює, перш за все, тому, що споживачі є соціалізованими.

Кнопки заклику до дії

Ще один тренд, який чомусь бібліотеки на своїх сторінках використовують замало чи не використовують взагалі. Йдеться про так звані кнопки **заклику до**

дії. Завдяки цій кнопці можливо направити користувача на потрібний ресурс на Facebook чи на веб-сайт. Можливо вибрати наступні кнопки: дивитися відео; бронювання послуги; зв'язатися з нами; детальніше про нас; використати додатки. Важливо, що Facebook також надає можливість відстежувати кількість кліків на «заклик до дії».

Обкладинка, що змінюється

Не забуваймо про такий тренд, як обкладинка на Facebook. Саме вона може стати ще більш значущою в контексті маркетингу, тому що на ній бібліотека може візуально відобразити, що ви наразі пропонуєте. Це й реклама вебінару, якийсь бонус або спеціальна пропозиція, нова книжкова колекція або буктрейлери, конкурс чи анкетування тощо.

Адаптований веб-дизайн

Треба враховувати, що споживання контенту соціальних мереж відбувається через персональні мобільні пристрої. Користувачі віддають перевагу переглядам соціальних мереж зі смартфонів та планшетів, тому бібліотекарі повинні серйозно підійти до цього тренду і зробити так, щоб контент був на 100% оптимізований для такого перегляду. Отже, важливо ввести два посилання: одне - на звичайний веб-сайт, а інше - на мобільну версію (wap). Якщо немає окремого веб-сайту для мобільних користувачів, то необхідно впевнитися, що сайт має адаптивний веб-дизайн, тобто як сайт пристосовується під розмір пристрою, з якого відвідувач переглядає зміст. Це дуже важливо й тому, що до 80% користувачів споживають контент за допомогою мобільних пристроїв двома методами: leanback та leanforward, тобто сидячи, напівсидячи або стоячи вдома та в транспорті.

Реал-тайм відео

Зовсім свіжий тренд. Використовуємо відео для того, щоб підвищити взаємодію з аудиторією та збільшити охоплення публікацій.

Відеопублікації отримують доволі вагому частку органічного охоплення (особливо на публічних сторінках), якщо порівнювати, наприклад, з охопленням фото або текстових публікацій у Facebook. Тому відеоконтент просто зобов'язаний бути присутнім у стратегії бібліотек на сторінках соціальних мереж. Бібліотекарям бажано навчитися знімати якісні відео для публікацій (в ідеалі й панорамні).

Для цього працюємо також у форматі нових відеотрансляцій наживо або Facebook Live. Треба спробувати додавати живі включення через функціонали Periscope (соцмережа Twitter) у графік роботи. За допомогою Facebook Live відео з'являються відмінні шанси на збільшення впізнання бренду і популярності сторінки бібліотеки у Facebook. Це також гарна можливість для бібліотек влаштовувати трансляції в прямому ефірі з будь-яких пристроїв. Таким чином, соціальна мережа найбільше залучає користувачів у реальному часі. Зокрема, якщо говорити про контакт з цільовою аудиторією в момент трансляції важливих бібліотечних подій. Окрім того, цей функціонал дозволяє проводити подієвий таргетинг, ретаргетинг.

Функція прямого ефіру доступна в Instagram через функцію Stories. Вона дозволяє постійно бути на зв'язку зі своїми підписниками і пропонувати їм першими дізнатися про важливі події. Відеотрансляція наживо в Instagram може тривати не більше однієї години. Під час трансляції є можливість керувати коментарями, вмикаючи або вимикаючи їх, таким чином захищати процес від небажаних коментарів. В Instagram не зберігаються відеозаписи, як це роблять інші сервіси зі схожою функцією.

Є перспективним робити отакі трансляції в спільнотах (тоді відеотрансляцію побачать виключно учасники) чи наживо транслювати будь-які події: використовувати для анонсів, заходів або проведення сесії відповідей на запитання користувачів бібліотеки.

Нотатки

Не лишаємо поза увагою ще один тренд. У Facebook оновлено редактор нотаток, і наразі публікації Нотатки в стрічці цієї соціальної мережі виглядають по-іншому, набагато привабливіше і миттєво звертають на себе увагу.

Нотатки - це зручний інструмент для просування бібліотек й особистого розвитку, тому потрібні бібліотекарям саме для того, щоб писати довгі тексти (longread) або мультитексти. Це можуть бути виставки, краєзнавчі нариси, інструкції, розповіді, якісь ідеї та таке інше.

Функціонал Нотаток дозволяє вставляти зображення, відео, виділяти заголовки, змінювати шрифт, створювати і видаляти посилання, робити цитати, списки та нумерацію. Навіть звичайна публікація зображення поряд з цитатою приверне набагато більше уваги, ніж звичайний пост.

Опановуємо інші мережі

Розширюємо коло соціальних мереж та використовуємо нові функціонали. Для цього знаходимо максимально релевантну для бібліотек аудиторію в таких соціальних мережах, що ще дуже замало опановані бібліотечною спільнотою, як Tumblr, Instagram, Pinterest.

Є дуже яскраві приклади. Так, бібліотека університету Сан-Франциско одна з перших серед університетських бібліотек США опанувала соціальну мережу Instagram: їх аудиторія проводить стільки часу в соціальних мережах, що було б недоцільно не скористатися цим з освітньою метою. Готуючись до іспитів, студенти викладають світлини та ставлять геотег бібліотеки, за допомогою якого можна відстежувати відгуки і запити аудиторії. Деякі спеціальні акції в Instagram - цілодобовий режим роботи бібліотеки під час сесії чи акція Furrends for Finals («Пухнасті друзі для успішної підготовки до сесії»), яку придумали в бібліотеці Глісона університету Сан-Франциско, - стають справжніми локальними хітами. Бібліотека міста Бурлінгейму (США) публікує світлини своїх книжок, артефактів для акаунту в Instagram та Pinterest.

Відео - найкращий засіб розповісти про бібліотеку

Бажано, щоб бібліотечні публікації виглядали в мережі просунутими і оригінальними. Нещодавно користувачі активно переходили до текстів із світлиною замість просто тексту в публікації, а зараз треба активно вбудовувати відео до постів. Відеоконтент став популярнішим за текст. Цей тренд вчасно підхопили і вже в повній мірі використовують більшість соцмереж. Бібліотеки не повинні пасти в цьому тренді задніх.

Знайдемо інфлюенсерів для бібліотеки

Впливова особа, або інфлюенсер (англійською Influencer) - людина, яка має велику кількість підписників і підтримує з ними безпосередній контакт. Це поняття набуло поширення в останні роки, коли бренди набирають для своїх організацій в соціальних мережах популярних блогерів або звертаються до впливових людей у своїх колах з метою просування. Відомо, що споживачі більше цікавляться тим, що говорять і пишуть реальні люди, особливо якщо вони експерти у своїй сфері діяльності. І те, що англійською називається influencer marketing, може привести до значного зміцнення іміджу бренду. Вважаємо, що й бібліотекам варто скористатися таким ось цікавим маркетинговим кроком.

Як знайти інфлюенсерів?

- За охопленням аудиторії і релевантністю. Ідеальний бібліотечний інфлюенсер має у своїх підписників вашу цільову аудиторію, і вона доволі велика;
- По-друге, дуже важливе - за резонансом. Резонанс впливової особи - це його здатність миттєво забезпечити підвищений інтерес до теми, важливої для бренду бібліотеки;

• За визначенням ключових характеристик. Який статус повинен бути у вашого інфлюенсера, скільки у нього підписників, як часто він з'являється в соцмережах і як доставляє контент? Дайте відповідь на всі ці запитання і знайдіть людей з ваших же фоловерів або фанів бібліотечної сторінки, які відповідають цим характеристикам;

• За опитуванням. Ще один спосіб - створити опитування в соцмережах і поцікавитися у своїх фанів, хто з впливових осіб їм подобається.

«Бачити на початку»

Якщо бібліотека створює дійсно креативний та унікальний контент і розміщує цікаві новини, спробуйте функцію відстежування. Нагадайте шанувальникам сторінки про цю функцію, яку Facebook пропонує за замовчуванням, щоб вони могли зберігати свої повідомлення і прочитати їх пізніше. Кнопка «бачити на початку» розміщена саме у функціоналі відстежування.

З її допомогою підписники бібліотеки можуть самостійно налаштувати стрічку новин відповідно до своїх пріоритетів. Вони можуть зробити новини бібліотеки головними і читати їх у першу чергу. Нехай вони завжди будуть у курсі оновлень сторінки бібліотеки!

Маркетологи знають, як важливо переконати читачів регулярно отримувати останні новини від їхніх компаній. І підписники сторінки бібліотеки теж повинні розуміти свою вигоду від цього. Тоді контент бібліотеки буде відразу потрапляти до списку пріоритетів.

Щоб скористатися цією функцією, користувач Facebook має зайти на головну сторінку профілю бібліотеки. Потім натиснути кнопку «подобається» і вибрати опцію «бачити на початку».

Зберегти допис

Використання цього функціоналу допомагає користувачам Facebook відкласти і зберегти всі оновлення, з якими вони бажають ознайомитися пізніше.

В описі до посту ви можете вказати, що його можна зберегти, натиснувши на позначку в правому верхньому куті, а потім вибрати кнопку «зберегти допис». Окрім того, можна переглядати ці повідомлення (або посилання), що збережені, за допомогою будь-якого пристрою.

Також у Facebook існує подібний функціонал, який допоможе зберегти безпосередньо саму сторінку.

Власне, названі вище тренди та функціонали створюють відмінні можливості для просування бренду бібліотек у соціальних мережах, насамперед у Facebook. Пропонуємо вам спробувати їх використовувати для просування бібліотек в інтернет-мережі та на соціальних медіа-ресурсах.

Олег Соцков,
*методист відділу науково-методичної роботи
Харківської державної наукової бібліотеки ім.В.Г.Короленка*

HUB (від англ. у переносному сенсі «центр діяльності») – креативний простір для спільної роботи.

Бєбі-шоу – театралізоване дитяче свято (наприклад, до Дня захисту дітей).

Букбокс (книжкова коробочка) – книжковий сюрприз – коробка, що вміщує книгу (чи декілька), листівки, шоколад, закладки, наліпки, цукерки тощо.

Візія - це ідея, логічна конструкція образу бажаного майбутнього.

Інфлюенсер - людина, яка має велику кількість підписників і підтримує з ними безпосередній контакт.

Літературник – захід-динамічний простір спілкування молодих поетів-письменників, де презентують свої творіння або ж читають твори інших авторів. Після цього відбувається обговорення презентованого. Це можуть бути як твори заданої тематики, так і не обмежені однією темою. Відбувається в невимушеній жвавій атмосфері.

Медіаграмотність (медійна грамотність) — сукупність знань, навичок та умінь, які дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти й аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві, та їхній вплив.

Медіакомпетентність – рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю соціокультурного, економічного і політичного контексту функціонування медіа, засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних цінностей, смаків і стандартів, ефективно взаємодіяти з медіапростором, створювати нові елементи медіакультури сучасного суспільства, реалізувати активну громадянську позицію.

Медіакультура — сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, збирання, виробництва, передачі та аналізу інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі.

Медіаобізнаність – складова медіакультури, яка передбачає засвоєння особистістю системи знань про засоби масової комунікації, їх історію та особливості функціонування, користь і шкоду для людини, уміння убезпечити себе від деструктивних медіаінформаційних впливів і вільно орієнтуватись у світі інформації.

Медіаосвіта — частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку

інформаційно-комунікаційних технологій. Тобто медіаосвіта має на меті виховання медіаграмотності.

Спойлер (від англ. *Spoil* - псувати) - інформація про книгу, фільм, музичний альбом тощо, яка розкриває сюжет ще до особистого ознайомлення з предметом уваги і тому може зіпсувати враження від твору.

Таргетинг – це рекламний механізм, який дозволяє показувати рекламу вашій цільовій аудиторії.

Тригери - це свого роду гачки для людської психіки. Включивши тригер до свого посту, ми запускаємо в мозок читачів особливі імпульси, які змушують людину діяти певним чином.

Фейк – це слово іншомовного походження (від англійського “Fake”), що означає підробка, фальсифікація. Спершу даний термін почав вживатися в мережі інтернет, а потім почав широко використовуватись і у повсякденному житті.

Фоловер – особа, користувач соціальної мережі, що слідкує за оновленнями статусу чин овиною стрічкою іншого користувача.

Велоквест «Кілометри історії»

Велоквест – це командна гра, що включає в собі елементи логічних завдань на знання історії Херсонщини, спортивне змагання та екскурсію містом.

Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б.А.Лавреньова спільно з Херсонською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. О.Гончара і громадською організацією «ВелоХерсон» та за підтримки управління культури облдержадміністрації до Всеукраїнського дня бібліотек у 2017 році провели обласний краєзнавчий велоквест «Кілометри історії». Його метою було привернення уваги до бібліотек та читання, пропаганда здорового та активного способу життя, підвищення рівня історичних знань про події та видатних особистостей рідного краю.

Реєстрація на участь у велоквесті відбувалась заздалегідь в електронному режимі та перед початком велоквесту на прилеглий до бібліотеки території. Учасники надавали відомості про себе, свій рівень володіння велосипедом та самооцінку стану здоров'я.

Перед початком зареєстровані учасники сформували команди, дали їм назви та отримали електронне програмне забезпечення для велоквесту на свої мобільні пристрої.

Відкриття велоквесту відбулось привітаннями на ґанку бібліотеки, звідки команди вирушили за маршрутом. Кожна локація була зашифрована різними видами загадок. Прибувши на місце, квестори отримували додаткове завдання безпосередньо на території локації. Розгадавши загадки, учасники вводили спеціальні коди, що відкривали їм доступ до наступної локації. Так, місцем першої локації стала територія, де раніше знаходились Міський (Казенний) сад та Земське сільськогосподарське училище, сьогодні це - обласний ліцей Херсонської обласної ради. Щоб потрапити сюди, учасники гри повинні були переглянути фрагменти фотографій та здогадатись, в якому напрямку рухатись. Маршрут включав історичні та культурні пам'ятки нашого міста. Під час гри квестори відвідали Херсонський державний аграрний університет, Панкратівський міст, Свято-Духівський кафедральний собор, Херсонський художній музей імені Олексія Шовкуненка, Потьомкінський сквер, Очаківську браму, Адміралтейський арсенал тощо. Завершився велоквест підведенням підсумків в Херсонській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. О. Гончара та нагородженням переможців. Перемогу отримали дівчата з команди «Вело-baby», а хлопці з команди «Масли» прийшли до фінішу другими. Учасники отримали кубки, грамоти і книжкові подарунки. Квестори написали позитивні, емоційні відгуки про участь в квесті та зазначили, що з задоволенням ще стануть учасниками таких заходів.

До проведення обласного краєзнавчого велоквесту «Кілометри історії» долучились юнацькі структурні підрозділи бібліотек області. У Каховці, Олешках, Іванівці та Новотроїцьку молоді читачі, сівши на велосипеди, виконували завдання, шукали відповіді на питання, щоб дізнатися більше про історію рідних міст і селищ. Ось так креативно, пізнавально, пошуково-інформативно відбувся велоквест «Кілометри історії».

Результати Всеукраїнського опитування «Користувач бібліотеки»

Протягом березня-квітня 2018 року в Херсонській обласній бібліотеці для юнацтва ім. Б.А. Лавреньова та юнацьких структурних підрозділах бібліотек Херсонської області відбувалось Всеукраїнське опитування «Користувач бібліотеки», організоване Державною бібліотекою України для юнацтва.

Бібліотекарі Херсонської області опитали 484 респондентів – користувачів бібліотек у віковій категорії від 14 до 35 років.

Організували опитування користувачів фахівці бібліотек Високопільської, Іванівської, Чаплінської, Каланчацької об'єднаних територіальних громад, Голопристанського, Каховського, Олешківського, Скадовського районів, м. Нова Каховка та ХОБЮ ім. Б.А.Лавреньова.

Серед опитаних найчисленнішою віковою категорією є молодь 14-16 та 17-19 років. Вони складають 51% всіх опитаних.

Текстовий аналіз

68% опитаних користуються послугами юнацьких бібліотек два роки та більше. По 13% тільки починають користуватись та користуються один рік. Найменша кількість – 7% користуються близько півроку. Так, можемо зробити висновок, що опитування проводилося загалом серед тих, хто користується послугами бібліотеки вже тривалий час.

На питання **«Чи повністю вас влаштовує обслуговування в юнацьких, молодіжних бібліотеках?»** переважна кількість респондентів (66%) відповіли позитивно. 34% опитаних навпаки невдоволені якістю обслуговування та зазначили, що саме їх не влаштовує. Всі 165 респондентів невдоволені відсутністю сучасних книжок, журналів, газет. Половина серед них вказує на поганий стан приміщення. Десяту частину невдоволених не влаштовує графік роботи бібліотеки. Крім цього, були названі такі фактори: технічне оснащення, погане освітлення, відсутність комп'ютерів та платних послуг, а також температурний режим. Отже, ми робимо висновок, що користувачі бібліотек хочуть, щоб їх обслуговували в гарному, комфортному середовищі, технічно оснащеному, з наявністю нових сучасних книжок та періодичних видань, де бібліотекарі зможуть надавати сучасні бібліотечні послуги.

Користувачі розповіли, **як би вони прорекламували юнацьку бібліотеку**. Найпопулярнішою серед названих виявилися: реклама в соціальних мережах, вуличні рекламні акції, рекламні плакати, буклети, листівки, реклама в Інтернеті. Неодноразово були названі: наочна реклама на вулицях міста, реклама в місцевих засобах масової інформації, презентаційні відеоролики тощо. 57% не змогли відповісти на це запитання.

Чого ж не вистачає сучасній юнацькій бібліотеці на думку користувачів? 56% вказали недостатню кількість сучасної техніки, 26% хочуть

бачити сучасне дизайнерське оформлення приміщень бібліотеки, 23% зазначили нестачу сучасного документного фонду, а 4% опитаних вважають, що не вистачає компетентного персоналу, що орієнтується в потребах молоді. Серед інших варіантів були названі: молодіжна періодика, зустрічі з сучасними відомими митцями, комфортний температурний режим тощо. За цими відповідями, можна зробити висновок, що нестача необхідної кількості сучасної комп'ютерної техніки – це найбільш слабе місце молодіжних бібліотек.

Що ж хотіли б змінити користувачі в роботі юнацьких бібліотек? Це відкрите запитання, з якого видно найбільш слабкі місця бібліотечної роботи. Найчастіше користувачі зазначали: поповнення фонду сучасними книжками та журналами, ремонт бібліотеки та встановлення сучасної техніки, покращання матеріально-технічної бази, зміна графіку роботи.

Щодо послуг, які надає бібліотека, і чи вистачає їх користувачам. 72% відповіли позитивно. 28% зазначили, що послуг не вистачає, а яких саме їм потрібно було вказати у наступних відповідях. Найчастіше були зазначені: платні послуги (роздрукування, копіювання), розважально-інтелектуальні заходи, електронні книжки, зустрічі з фахівцями тощо.

В останньому запитанні користувачам запропонували **представити себе на посаді керівника юнацької бібліотеки та визначити свої перші кроки.** Найчисленнішими стали такі відповіді: ремонт, облаштування приміщення, модернізація технічного оснащення, навчання працівників, оновлення фонду, співпраця з громадою, реклама бібліотеки. Цікавими також є такі варіанти: налагодження партнерських стосунків з іншими закладами, видавництвами, залучення молодих кадрів, аналіз проблем та визначення шляхів їх вирішення, залучення спонсорів, розроблення сучасного дизайну для бібліотеки, програми розвитку на 4 роки, збільшення приміщення бібліотеки тощо. 39% респондентів не визначилися з відповідями.

Таким чином, підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що більшість опитаних задоволені роботою бібліотек, хоча вони вказують на слабкі місця та розуміють, що кроки для їх подолання нелегко реалізувати.

Можна чітко означити недоліки та проблеми, які є в юнацьких структурних підрозділах бібліотек Херсонської області. Це:

- слабка комп'ютерна база;
- нестача сучасної літератури для молоді;
- поганий стан приміщення бібліотеки.

Рекламувати бібліотеку та її послуги потрібно в Інтернеті, місцевих ЗМІ, рекламними вуличними акціями та наочною рекламою на вулицях міста.

Не зважаючи на перераховані проблеми, 66% респондентів зазначили, що їх повністю влаштовує обслуговування в юнацьких бібліотеках, а 72% задоволені послугами, які надає бібліотека.

Для покращання рівня обслуговування в юнацьких бібліотеках респонденти зазначають наступні кроки:

- ремонт бібліотечного приміщення;
- модернізація комп'ютерного обладнання;
- підвищення професійного рівня працівників та омолодження персоналу;
- поповнення фондів сучасною літературою для молоді через співпрацю з видавництвами та залучення спонсорських коштів;
- співпраця з громадою.

Список використаних джерел:

1. Бібліотеки: трансформація [Електронний ресурс] / Open: інтелект-проект Києво-Могилянської бізнес школи. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://open.kmbis.ua/ua/articles/op-manage/19729/biblioteki-transformaciya> / (дата звернення: 23.10.2017). - Назва з екрана.
2. Вилегжаніна, Т. Трансформація функцій публічних бібліотек у реаліях сьогодення // Т. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. – 2018. – №1. – С.4-5.
3. Розколупа, Н. Публічна бібліотека в структурі центру культури і дозвілля / Н. Розколупа // Бібліотечна планета. – 2017. - №2. – С.6-8.
4. Розколупа, Н. Районні бібліотеки і реформа децентралізації / Н.Розколупа // Бібліотечна планета. – 2017. - №4. – С.6-7.
5. Соцков, О. Тренди для бібліотек у соціальних мережах / О. Соцков // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. - 2017. - № 3. - С.15-17.
6. Шлепакова, Т. Місце бібліотек у сучасному світі / Т. Шлепакова // Бібліотечна планета. – 2017. - №2. – С.14-16.

Зміст

У темі	3
Думка фахівця	4
Позитивний досвід	5
Місце бібліотек у сучасному світі	
Бібліотеки. Трансформація	7
Арцизька районна бібліотека: культурний та освітній центр громади	
Буквою Закону	9
Публічна бібліотека в структурі центру культури і дозвілля	
Районні бібліотеки і реформа децентралізації	12
Взяти до уваги	15
Тренди для бібліотек у соціальних мережах	
Абетка інновацій	19
Є новація!	21
Велоквест містом	
Вивчаємо читача	22
Результати Всеукраїнського опитування «Користувач бібліотеки»	
Список використаних джерел	24

Інформаційне видання

На замітку методисту

Інформдайджест

Вип.12

Виходить один раз на рік
Заснований у 2006 році

Укладач О.О.Козаченко

Редактор С.Д.Коваль

**Відповідальний за
випуск** Т.Ф.Ігнатова

Засновник – Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б.А.Лавреньова

Просп. Святих Кирила та Мефодія, 14-а, м. Херсон, 73020

<http://unalib.ks.ua/>

E-mail: metod-obu@ukr.net